

Helpers weg, overmorgen weer een Europese top

Column 09 okt '05
Tom Eijsbouts

27 feb. '09 TD

Zou minister Wouter Bos van Financiën nog steeds zo ongelukkig zijn over alle Europese crisistoppen? Twee weken terug vond hij dat er op die toppen veel drukte werd gemaakt door mensen met weinig verstand van zaken. Ingevoerde zaken kunnen beter aan de ministers overgelaten worden, was zijn mening.

Het is de oude Nederlandse reflex: Europa is voor de deskundigen en dat moet zo blijven. Maar zondag mocht Nederland

aanschuiven bij weer een top, van de grote EU-landen die door de Duitse kanselier Angela Merkel in Berlijn bijeen waren geroepen. Nu hoor je Bos niet.

Dit is onderdeel van de nieuwe wereld waarin we nu belanden. Als een bliksemlicht, schreef de historicus Pieter Geyl eens, kan de crisis in een schimmige wereld helderheid scheppen.

Zo wordt nu door de mist van het Europa van de deskundigheden heen even het Europa van verantwoordelijkheden zichtbaar. Helpers weg. Mevrouw Merkel, geen liefhebber van het toppenwezen, kon niet anders dan er zelf een organiseren. Duitsland is nu eenmaal het grootste land van de EU en heeft de grootste verantwoordelijkheid. Overmorgen weer een top.

Het is interessant dat premier Jan Peter Balkenende erin slaagde te even bij de groten aan te schuiven. Niet zozeer omdat het in ons belang zou zijn of omdat we er door onze positie in de financiële wereld recht op hebben. Per sal-

do zal het ons geen direct voordeel en eerder nieuwe verplichtingen brengen, zoals het uit de brand helpen van Oost-Europese of zwakke eurolanden. Het is vooral interessant omdat het een verandering van sommige reflexen kan afdwingen.

In een voordracht vorige week vrijdag sprak René Smits, hoogleraar in het recht van de Monetaire Unie, over de neiging van landen bij deze crisis zich weer achter de grenzen terug te trekken. Hij heeft gelijk, maar het is miszeker. Zeker is dat de macht in Europa voor het moment ten dele wordt weggehaald bij de Brusselse instellingen en sterker bij de lidstaten wordt geconcentreerd.

Het is interessant dat premier Jan Peter Balkenende erin slaagde even bij de groten aan te schuiven

Maar die lidstaten gaan niet zomaar hun eigen weg. Ze moeten zich alleen op andere basis organiseren, waarbij de verantwoordelijkheden zwaarder tellen dan de traditionele gelijkheid van rechten. De verklaring voor al die toppen is eenvoudig dat er geen andere instantie is die de lidstaten tot gezamenlijke verantwoordelijkheid kan dwingen dan een top van politieke leiders. Of het lukt is een ander verhaal. Maar deskundigen en vakministers zijn er zeker niet toe in staat.

Belanden we dan toch weer in een ouderwets machtspeel van mogelijkheden, zoals minister van buitenlandse zaken Alex Stubb van het kleine Finland tegenstribbelde? Nee. Al vallen de grote besluiten nu buiten Brussel en zelfs buiten de hoofdsteden van veel kleine landen, uiteindelijk moeten veel ervan door de Brusselse instellingen, inclusief het Europese parlement, van juridische kracht worden voorzien. Anders gezegd, ook al trekken de leiders van grotere EU-landen

zich met elkaar in hun hoofdstanden terug, uiteindelijk moet het werk vaak in Brussel worden gemaakt. Het is daarom niet vreemd dat de Europese Commissie en zelfs het Europees Parlement in een vroeg stadium bij hun plannen worden betrokken.

Dit is een nieuw schema voor mensen die tussen het Europa van Brussel en het Europa van de lidstaten liefst een tegenstelling zien. In ons land zijn die sterk vertegenwoordigd. Het nieuwe schema is eenvoudiger, krachtiger dan de bestaande vaak schimmige verhoudingen. Nu Den Haag even tot Europese verantwoordelijkheid wordt geroepen, kan dat mensen hier dus op andere gedachten brengen over de verhouding van de Unie en haar lidstaten. Om te beginnen minister Bos.

Tom Eijsbouts is hoogleraar Europees constitutioneel recht en zijn geschiedenis aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de UvA.